

NORGES HØYESTERETT

Den 21. november 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Falkanger, Ringnes og Bergh i

HR-2023-2194-U, (sak nr. 23-138824SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Kathrine Lien Mjell)

mot

Telia Towers Norway AS (advokat Morten Alexander Méd Daae)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anke over tingrettens sakskostnadsavgjørelse i en sak om ekspropriasjonserstatning.
- (2) Telia Towers Norway AS søkte 31. mai 2019 Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) om samtykke til ekspropriasjon av bruksrett på en eiendom tilhørende A.
- (3) Søknaden ble tatt til følge av Nkom. A klaget til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Departementet fattet 28. juni 2021 vedtak hvor det ble gitt samtykke til ekspropriasjon, samtidig som As klage delvis ble tatt til følge.
- (4) Etter ny søknad fra Telia 28. juni 2021 ble det gitt samtykke til ytterligere ekspropriasjon ved Nkoms vedtak 2. mai 2022.
- (5) Den vedtatte ekspropriasjonen av bruksrett på As eiendom gjelder mast og drift av basestasjon knyttet til Telias mobilnett, samt videreføring av infrastruktur for fremføring av strøm.
- (6) Telia begjærte 24. juni 2022 rettslig skjønn for fastsettelse av ekspropriasjonserstatning. Skjønnsforhandlinger ble holdt i Agder tingrett i mars 2023. A fremsatte et sakskostnadskrav på 1 494 652 kroner inklusive merverdiavgift.
- (7) Agder tingrett avsa 13. april 2023 skjønn med slik slutning:

- «1. Skjønnet fremmes.
2. Erstatningen settes til 0 -null- kroner.

3. Telia Towers Norway AS betaler de lovpålagte kostnader ved skjønnet, herunder kostnadene til skjønnsmedlemmene som retten fastsetter.
 4. Telia Towers Norway AS betaler sakskostnader til A som fastsatt ovenfor innen 2 -to- uker fra skjønnets forkynnelse.»
- (8) Sakskostnadene – slutningen punkt 4 – ble skjønnsmessig fastsatt til 100 000 kroner inklusive merverdiavgift.
- (9) A anket til Agder lagmannsrett over tingrettens sakskostnadsavgjørelse. Anken rettet seg mot saksbehandlingen og rettsanvendelsen. Blant annet ble det gjort gjeldende at han hadde krav på å få dekket kostnader ved ekspropriasjonssaken fra det tidspunkt ekspropriasjon ble varslet. Det ble vist til oreigningsloven § 15.
- (10) Agder lagmannsrett avsa 7. juli 2023 kjennelse med slik slutning:
- «1. Anken forkastes.
 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler A innen 2 – to – uker fra forkynnelse av kjennelsen, 12 000 – tolv tusen – kroner til Telia Towers Norway AS.»
- (11) A har anket videre til Høyesterett. Anken gjelder lovtolkingen og saksbehandlingen. Det anføres at de tidligere instansers sakskostnadsavgjørelser er i strid med oreigningsloven § 15, idet det bare er vurdert om det skal tilkjennes sakskostnader for selve skjønnsaken, jf. skjønnsprosessloven § 54. Underinstansene skulle også ha vurdert om A hadde krav på sakskostnader knyttet til ekspropriasjonsprosessen, jf. oreigningsloven § 15. Subsidiært anføres det å utgjøre en saksbehandlingsfeil at lagmannsretten ikke har vurdert tingrettens rettsanvendelse knyttet til oreigningsloven § 15. Det er nedlagt påstand om at tingrettens og lagmannsrettens avgjørelser oppheves for så vidt gjelder sakskostnadskravet. Det er også krevd sakskostnader for Høyesterett.
- (12) *Telia Towers Norway AS* har inngitt anketilsvar. Det anføres at anken bør nektes fremmet eller forkastes. Blant annet fremholdes det at lagmannsrettens vurdering er riktig og fullstendig, og at lagmannsretten har vurdert As sakskostnadskrav for så vidt gjelder både skjønnsaken og ekspropriasjonssaken.
- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at saken gjelder videre anke over tingrettens sakskostnadsavgjørelse, og ankeutvalgets kompetanse er begrenset i henhold til tvisteloven § 30-6. Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling og lovtolking, som utvalget kan prøve, jf. § 30-6 bokstav b og c.
- (14) Etter skjønnsprosessloven § 54 første ledd skal saksøkeren «erstatte saksøkte nødvendige utgifter i anledning av skjønnsaken». Etter oreigningsloven § 15 andre ledd har en ekspropriert også krav på å få dekket utgifter knyttet til den forvaltningsaken (ekspropriasjonssaken) som ligger til grunn for skjønnsaken. Bestemmelsen lyder slik:

«Søkjaren skal dessutan svara motparten dei utgiftene som var naudsynlege til å taka vare på baten hans i saka. Dette gjeld òg utgift i klagesak, med unntak for

tilfelle der motparten til søkeren har klagt utan god grunn. Avgjerd om sakskostnader etter leden her skal takast av skjønnsstyremakta eller, dersom det ikkje vert halde skjøn, av Kongen.»

- (15) Om forholdet mellom skjønnsprosessloven § 54 og oreigningsloven § 15 andre ledd heter det i Rt-1993-449-U på side 452:

«Etter kjæremålsutvalgets – flertallets – mening kan denne uttalelsen vanskelig forstås annerledes enn at byretten og lagmannsretten har oppfattet skjønnsloven § 54 slik at bestemmelsen uttømmende angir hvilke utgifter skjønnsretten kan bestemme skal dekkes. Dette er en uriktig tolking av bestemmelsen. Innen rammen av oreigningslovas § 15 skal skjønnsretten også avgjøre krav på sakskomkostninger som gjelder ekspropriasjonssaken, herunder spørsmålet om forhåndstiltredelse, jf oreigningslovas § 15 annet ledd.»

- (16) Både skjønnsprosessloven § 54 og oreigningsloven § 15 stiller som vilkår for dekning at utgiftene er nødvendige («naudsynlege»). Skjønnsretten skal foreta en samlet sakskostnadsfastsettelse for forvaltningssaken og skjønssaken, jf. Gyldendal Rettsdata note 76 til oreigningsloven § 15.
- (17) I vår sak fremsatte grunneieren et sakskostnadskrav for tingretten på 1 494 652 kroner inklusive merverdiavgift. Kravet dekket sakskostnader knyttet til både forvaltningssaken og selve skjønssaken.
- (18) Tingretten reduserte dette til 100 000 kroner inklusive merverdiavgift. I begrunnelsen vises det bare til skjønnsprosessloven § 54. Tingretten avviser dessuten uttrykkelig at utgifter som ikke knytter seg til selve skjønssaken, kan kreves dekket. Blant annet skriver tingretten følgende:

« ... advokat Daae har anført at omkostningsoppgaven er vesentlig for høy og at den inneholder flere poster som ikke kan kreves dekket.

Retten er enig med advokat Daae i dette, og finner at utgiftene til juridisk bistand fra andre advokater enn advokatfirmaet Elden og utgifter til teknisk bistand ikke skal dekkes idet dette er utgifter som ikke har noen direkte sammenheng med det skjønnet som retten nå har til behandling. Utgiftene til andre advokatfirmaer gjelder enten bistand i forbindelse med ulike klager til forvaltningsorganer eller bistand i forbindelse med anmeldelser til politiet, og dette kan ikke kreves dekket i skjønssaken. Utgifter til teknisk bistand gjelder også forhold som ikke har sammenheng med skjønnet, og kan dermed ikke kreves dekket.

Skjønnsretten finner videre, etter en totalvurdering av sakens omfang og karakter, at advokatfullmektig Eldholms omkostninger på kr. 413.083, hvorav kr. 408.125,- er salær inklusive mva, er vesentlig for høyt, og at et slikt salærkrav ikke var nødvendig for en betryggende gjennomføring av saken, jf. skjønnsprosessloven § 54. Retten har i den forbindelse foretatt en vurdering av saksforberedelsens omfang, av skjønnsforhandlingenes varighet, samt en vurdering av hva som kan anses som nødvendig arbeid med de skjønnsstema saken reiser. Skjønnet var oversiktlig og uten vanskelige faktiske og rettslige spørsmål ... »

- (19) Oreigningsloven § 15 er her hverken nevnt eller anvendt – til tross for at forvaltningsprosessen synes å ha vært relativt omfattende.
- (20) I anken til lagmannsretten fremholdt grunneier at § 15 ga rett til dekning av utgifter i forbindelse med ekspropriasjonssaken:
- «Utgangspunktet er at eier har rett på å få dekket kostnader fra det tidspunktet ekspropriasjon varsles. Dette følger av oreigningsloven § 15.»
- (21) I lagmannsrettens kjennelse legges det innledningsvis til grunn at det ikke er «uenighet om at A i medhold av oreigningslova § 15 andre ledd og skjønnsprosessloven § 54 har krav på full erstatning for sine nødvendige sakskostnader i ekspropriasjons- og skjønnsaken». Dette viser at lagmannsretten har vært klar over at oreigningsloven § 15 ga rett til dekning.
- (22) I det videre synes det imidlertid som om lagmannsretten har oversett at tingretten på generelt grunnlag har avvist at grunneier kunne ha krav på dekning av utgifter knyttet til forvaltningssaken.
- (23) Lagmannsrettens begrunnelse består altså i all hovedsak av en tilslutning til tingrettens begrunnelse, som etter utvalgets syn bygger på uriktig lovforståelse.
- (24) Etter utvalgets syn foreligger det således feil ved både lagmannsrettens og tingrettens lovforståelse. Begge instansers avgjørelser må da oppheves for så vidt gjelder avgjørelsene av sakskostnadsspørsmålet, jf. tvisteloven § 30-15 første ledd.
- (25) Utvalget understreker at dette ikke innebærer at det er tatt standpunkt til om og i hvilken grad utgiftene knyttet til selve ekspropriasjonssaken har vært nødvendige.
- (26) Ankende part har krevd 25 375 kroner inklusive merverdiavgift i sakskostnader for ankeutvalget. Kravet tas til følge. I tillegg kommer rettsgebyret på 7 458 kroner.

S L U T N I N G

Tingrettens skjønn, slutningen punkt 4, og lagmannsrettens kjennelse oppheves.

I sakskostnader for Høyesterett betaler Telia Towers Norway AS til A 32 833 – trettitusenåttehundreogtrettitre – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Arne Ringnes
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)